

Asiantuntijaluokan uusi jako perussuomalaisten vaalimenestysten taustalla

JUKKA SIVONEN, AKI KOIVULA JA ARTTU SAARINEN

ABSTRACT

A new division of specialists' class in the background of the Finns party's electoral successes

Traditionally, Finnish politics have been governed by three major parties, Social Democratic Party of Finland, Centre Party, and National Coalition Party, two of which have formed the government with the help of smaller parties. However, this situation changed as the 2010s came when the Finns Party first became third most popular party in the 2011 parliamentary elections, and in the 2015 elections it became the second largest party in number of MPs. The party's rise has been seen to be based on the vote of the working class, small entrepreneurs, and clerks. This study complements the previous research by showing that the class of specialists is much divided in relation to the support of the Finns Party by utilising recent waves of European Social Surveys. In addition, with the aid of decomposition analysis, the study looks at how immigration attitudes mediate the likelihood of different social classes to vote for the Finns Party.

Johdanto

Vuosien 2003 ja 2007 eduskuntavaaleja voidaan pitää viimeisinä perinteisen puoluepolitiikan mukaisina vaaleina, jolloin SDP, keskusta ja kokoomus olivat kolme selvästi suurinta puoluetta (Paloheimo ja Rautio 2008; Pesonen ja Borg 2005). Kyseisten vaalien tulokset näyttivät vielä noudattavan lähes täydellisesti Stein Rokkanin (1968) klassista kolmiomallia, jossa maanviljelijät, työväestö ja liike-elämän edustajat omine etupuolueineen muodostivat puoluejärjestelmän perustavan rakenteen. Asetelma kuitenkin muuttui 2010-luvulle tultaessa.

Vuoden 2011 eduskuntavaalien tulos oli käännetekävä suomalaisen politiikan historiassa. Puolueiden välinen kannatussiirtymä edellisiin vaaleihin nähden oli sotien jälkeisen ajan suurin perussuomalaisten saavuttaessa kyseisen aikakauden isoimman vaalivoiton (Borg 2012; Jungar 2016; Söderlund 2015). Vaalitulosta voidaan selittää 1990-luvun alusta alkaen kerääntyneillä paineilla: silloin Euroopan integraation syvenemisestä ja Suomen globaalista kilpailukyvyistä huolehtimisesta tuli politiikan valtavirtaa muiden arvojen ja päämäärien jäädessä enemmän taka-

alalle. Perussuomalaisten myötävaikutuksella aiemmin taka-alalle jääneet teemat, kuten maahanmuutto ja kansalliset arvot, nousivat kyseisissä vaaleissa pintaan. (Pernaa ym. 2012.) 2015 vaaleissa puolue nousi kansanedustajamäärältään toiseksi suurimmaksi (Niemi ym. 2017).

Edellä kuvattu perussuomalaisten nousu on osa laajempaa länsieurooppalaista nationalismia ja sitä korostavien puolueiden kasvua (esim. Akkerman ym. 2016; Taggart 2017). Länsimaista puoluepolitiikkaa mullistavalle ilmiölle on tarjottu useita tulkintoja, joista keskeisiksi voidaan tunnistaa taloudellisiin ja kulttuurisiin tekijöihin perustuvat selitysmallit (Inglehart ja Norris 2016). Yhtäältä argumentoidaan, että kyseessä on taloudellisiin syihin perustuva äänestysmuutos: globalisaatiokehityksen häviäjäloukat – kuten työväestö ja pienyrittäjät – kääntyvät kyseisten puolueiden kannattajiksi (Oesch 2012). Toisaalta on näyttöä siitä, että kyseessä on arvoliberalismin yleistyminen johtuva konservatiivinen vastareaktio, jossa kielteinen asennoituminen maahanmuuttoon on keskeisessä osassa (Inglehart ja Norris 2016).

Tässä tutkimuksessa tarkastelemme luokka-aseman ja maahanmuuttoasenteiden merkitystä perussuoma-

laisten vaalimenestysten taustalla. Luokka-aseman analyysissä hyödynnetään perinteistä hienojakoisempaa ammattirakennemallia, jossa kiinnitetään huomiota asiantuntijaluokan sisäiseen eriytymiseen. Kansainvälisen tutkimuksen perusteella teknisten alojen asiantuntijat kokevat maahanmuuton kulttuuris-etniseksi uhkatekijäksi selvästi useammin kuin sosiaali- ja kulttuurialan asiantuntijat, mikä näkyy myös maahanmuuttokielteisten puolueiden äänestämässä (Lubbers ja Güveli 2007; Lucassen ja Lubbers 2012). Tämän vuoksi kiinnitämme erityistä huomiota siihen, onko perussuomalaisten kannatuksessa havaittavissa vastaava asiantuntijaluokan kahtiajako.

Perinteisellä ammattiluokkajaottelulla analysoituna perussuomalaisten nousu 2011 vaaleissa selittyy etenkin työväestön, mutta myös alempien toimihenkilöiden ja yrittäjien äänillä (Grönlund ja Westinen 2012). Äänestäjiä tarkasteltaessa perussuomalaiset oli suurin puolue ammattikoulun suorittaneiden keskuudessa 2011 eduskuntavaaleissa ja työväestön keskuudessa suurin 2015 vaaleissa (Westinen 2016). Vaikka perussuomalaiset keräsi kannatusta eri puolilta, erityisesti työväestön poliittinen suuntautuminen kääntyi 2010-luvun alkupuoliskon vaaleissa huomattavissa määrin vasemmistopuolueista perussuomalaisten suuntaan. Yhdistävä tekijä oikeiston kanssa taas oli yrittäjäys.

Aiempi tutkimus ei ole kuitenkaan tarkastellut puolueiden äänestäjien yhteyttä tarkempiin ammattiluokkiin (esim. Rahkonen 2011; Westinen 2015). Tarkemmalle tasolle menevä luokka-analyysi on kuitenkin tärkeää erityisesti ajallisesta perspektiivistä. Jotta saisimme nykyistä tarkemman käsityksen ammattirakenteen vaikutuksesta 2000- ja 2010-luvun eduskuntavaalien ja niissä tapahtuneiden siirtymien taustalla sekä testataksimme teoriaa asiantuntijaluokan poliittisesta jakautumisesta, käytämme empiirissä tarkastelussamme Ayse Güvelin EPGG-luokittelua. Güvelin malli on mukautettu ja hienojakoisempi versio tunnetusta Erikson–Goldthorpe–Portocarrero-luokkamallista (EGP, ks. Erikson ym. 1979; Erikson ja Goldthorpe 1992). Güvelin mallilla on aiemmin tutkittu Suomesta muun muassa koulutusasenteita (Rinne ym. 2015).

Artikkelin tarkemmat tutkimuskysymykset ovat: 1) miten eri ammattiryhmien äänestyskäyttäytymisen muutos on vaikuttanut perussuomalaisten puolueen suosioon, 2) miten maahanmuuttoasenteet selittävät äänestämiskäyttäytymistä ja sen muutosta perussuomalaisten osalta suhteessa muihin puolueisiin? Emme

tässä artikkelissa erikseen keskittyä muihin puolueisiin vaan ennen kaikkea perussuomalaisiin. Jotta perussuomalaisten asemaa on kuitenkin mahdollista tulkita paremmin, esitämme tulokset muidenkin puolueiden osalta kuvioissa.

Ennen siirtymistä tutkimuksen empiiriseen osuuteen käsittelemme ensin puolueiden ammattirakenteiden muutosta ja postmaterialististen arvojen yleistymistä sekä niiden vaikutusta puolueiden välisiin jakolinjoihin erityisesti luokkaanestämisen kontekstissa. Tämän jälkeen esittelemme tutkimushypoteesit, jotka on muodostettu aikasempaa hienojakoisempaa ammattiluokittelua hyödyntävän tutkimuksen perusteella.

Oikeistopopulismi vastavoimana postmaterialismin nousulle

Arend Lijphartin (1999) jakolinjalukittelun mukaan länsimaaisissa demokratioissa voidaan tunnistaa seitsemän keskeistä ristiriitautuvuutta: 1) sosioekonominen, 2) uskonnollinen, 3) kulttuuris-etninen, 4) keskusta-periferia, 5) hallintotapaan liittyvä, 6) ulkopoliittinen ja 7) materialismi–postmaterialismi. Perinteisesti sosioekonomisiin kysymyksiin ja vasemmisto-oikeisto-akseliin liittyvä ristiriitautuvuus on ollut puoluepolitiikan merkittävin jakolinja (Paloheimo 2008). Useat tutkijat esittävät, että aineellisen vaurastumisen ja palvelusektorin kasvun myötä länsimaissa on siirrytty poliittiseen vaiheeseen, jossa keskeiset ristiriidat kietoutuvat sosioekonomisten kysymysten sijaan yhä enemmän postmaterialististen arvojen kuten vähemmistöjen oikeuksien, sananvapauden ja ekologisuuden ympärille (esim. Dalton 2014; Inglehart 1990; 2018; Lipset 2001).

Postmaterialististen arvojen yleistymisen on edesauttanut muun muassa arvoliberaaliutta, monikulttuurisuutta ja ympäristönsuojelua edistävien poliittisten liikkeiden mukaantuloa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja puoluekartoille (Inglehart ja Norris 2016). Toisaalta kansainvälistymiskehityksen myötä kulttuuris-etninen ristiriitautuvuus on kasvattanut merkitystään samalla, kun keskusta-oikeistolaiset puolueet ovat luopuneet kansallismielisistä ohjelmista ja jättäneet näin tilaa kansallismielisille konservatiivisille puolueille (Paloheimo 2014).

Postmaterialististen arvojen nousun myötä länsimaissa on tapahtunut arvojen polarisoitumista. Vas-tapainoksi postmaterialismille on noussut oikeisto-

populistisiksi ja uuskonservatiivisiksi luonnehdittuja liikkeitä ja puolueita (Inglehart ja Norris 2016), mikä on muuttanut merkittävästi sotien jälkeen vakiintunutta poliittista asetelmaa Länsi-Euroopassa (Oesch ja Rennwald 2018). Käsitys arvomaailman keskeisyydestä puoluevalinnassa saa tukea Oddbjørn Knutsenin (2017) tutkimuksesta, jonka perusteella arvokysymykset ovat nousseet yhä merkityksellisemmiksi tekijöiksi puoluevalinnassa, erityisesti Suomessa ja muissa Pohjoismaissa.

Erityisesti populistit korostavat politiikassaan perinteisten arvojen merkitystä. Populismi voidaan määrittää ideologiaksi, jossa yhteiskunnan ajatellaan jakautuvan kahteen homogeeniseen ja vastakkaiseen ryhmään, todelliseen kansaan ja korruptoituneeseen eliittiin ja jossa katsotaan, että politiikan tulisi olla kansan yleisen tahdon ilmentymä (Mudde 2004, 543; Palonen ja Saresma 2017, 23). Oikeistopopulismissa aatteeseen yhdistyy usein muukalaisvihamielinen nationalismi ja autoritaarisuus eli tiukka usko kuriin, lakiin ja järjestykseen tähtäävään politiikkaan (Mudde 2014).

Heikki Paloheimon mukaan populistit esittävät, että kansainvälistymiskehityksen myötävaikutuksella tapahtuva monikulttuuristuminen heikentää yhteistä arvoperustaa ja kulttuuritraditiota, ja tuottaa näin ollen ensisijaisesti yhteiskunnallisia ongelmia. Autoritaarisuuden sekä kurin ja järjestyksen kaipuu nouseekin vastareaktiosta haitallisina pidettyihin monikulttuurisuuteen ja arvoliberalismiin. (Paloheimo 2014.) Kris Dunnin mukaan oikeistopopulismiin sisältyvä nationalismi – mikä on keskeinen yhdistävä tekijä kyseisten puolueiden äänestäjien välillä – on luonteeltaan eksklusiivista: siinä korostetaan kansallisuutta sekä kansallista kulttuuria ja identiteettiä, jolle uhkatekijän muodostavat ulkopuoliset ihmiset. Hänen tutkimuksensa perusteella nationalismi selittää oikeistopopulismien kannatusta vahvemmin kuin autoritaarisuuden kaipuu. (Dunn 2015.)

Ronald Inglehart ja Pippa Norris (2016) toteavat, että populismin suosion selitykseksi tarjotaan kahta yleistä selitysmallia. Ensimmäisessä selitysmallissa nähdään, että ilmiön taustalla on jälkitekollisen yhteiskunnan taloudellinen epävarmuus, joka koskettaa etenkin työläisiä ja yhteiskunnan tukien varassa eläviä. Toinen selitysmalli taas olettaa, että postmaterialististen arvojen ja monikulttuurisuuden nousu on aiheuttanut kulttuurisen vastareaktion (*cultural backlash*) erityisesti vanhempien ikäluokkien, valkoisten miesten ja matalasti koulutettujen keskuudessa. Tämä

ryhmä kokee, että tutut ja perinteiset arvot uhkaavat tulla syrjäytetyksi, mikä on lisännyt populismin houkuttelevuutta. Inglehartin ja Norrisin mukaan kulttuurinen vastareaktio hypoteesi on näistä malleista selitysvoimaisempi, mutta myös taloudellinen epävarmuus on pitemmällä aikavälillä kasvattanut populismin kannatuspohjaa (Inglehart ja Norris 2016, 2017). Euroopan tasolla maahanmuuttovastaisten puolueiden äänestäminen on vahvasti yhteydessä kielteisiin maahanmuuttoasenteisiin, mikä selittää kyseisten puolueiden äänestämistä selvemmin kuin esimerkiksi EU-kriittisyys tai sosioekonomiset kysymykset (Brug ym. 2000). Oikeistopopulististen puolueiden kannattajat ovat muita selvästi maahanmuuttokielteisempiä, eikä ero ole kaventunut viime vuosina (Rooduijn 2016).

Suomen puoluekartalla perussuomalaisia pidetään yleisesti populistipuolueena. Populistipuolueille tyypillisesti perussuomalaiset korostaa eliitin vastaisuutta ja isänmaallisuutta, mutta jyrkän maahanmuuttokriittinen ote on voimistunut puolueen ohjelmissa vasta vuodesta 2007 (Jungar 2016; Palonen ja Saresma 2017; Ruostetsaari 2011). Vuonna 2011 valituista perussuomalaisten kansanedustajista kolmanneksella oli taustaa maahanmuuttokriittisissä ryhmissä kuten Suomen Sisussa tai Hommaforumissa (Jungar 2017, 62–64). Useissa viime vuosina tehdyissä tutkimuksissa perussuomalaiset on luokiteltu oikeistopopulistiseksi puolueeksi (esim. Kestilä-Kekkonen ja Söderlund 2014; Ylä-Anttila 2017), jonka kannattajia yhdistää maahanmuuttokriittisyyden lisäksi heikko luottamus poliittiseen järjestelmään ja toimijoihin (Bäck ja Kestilä-Kekkonen 2014). Mainittujen piirteiden lisäksi puoluetta kuvaa huolestuneisuus globalisaatiota, EU:n integraatiota (Karvonen 2014, 127) ja teollisuuden kustannuksella tapahtuvaa luonnon-suojelua kohtaan (Suhonen 2011). Uudeksi keskeiseksi poliittiseksi ja kulttuuriseksi ristiriidaksi luonnehdittu nationalistiset konservatiivit-liberaalit postmaterialistit jako kiteytyy Suomessa selvimmin perussuomalaisten ja vihreiden välille (Westinen 2015).

Huolimatta arvokysymysten merkityksen kasvusta suomalaisessa politiikassa, on puolueiden kannattajien välillä kuitenkin edelleen selkeitä eroja liittyen muun muassa ammattiasemaan ja asuinpaikkaan (Westinen 2015). Olennaista on, että totuttujen poliittisten jakolinjojen suhteellinen merkitys on aiempaa pienempi, ja ne toisaalta liittyvät uudella tavoin perinteisiin puoluesamaistumista määrittäviin tekijöihin kuten ammattiasemaan. Aiemmassa kansainvälisessä

tutkimuksessa onkin havaittu, että postmaterialististen teemojen arvostus vaihtelee ammattiasemien ja alojen välillä. Stephen Cotgroven ja Andrew Duffin (1981) mukaan postmaterialistit työskentelevät etenkin palvelusektorilla ja luovalla alalla, kun taas teolliseen yhteiskuntaan kiinnittyvissä teknokraattisissa tehtävissä arvomaailma on selvästi materialistisempi (vrt. Camcastle 2007; Dolezal 2010). Vanhan teollisen yhteiskunnan rakenteiden voidaankin nähdä olevan selkeämmin yhteydessä poliittisiin luokkapuolueisiin kuten johdannossa toimme esille.

Luokkaäänestämisen murros

Vaikka 2011 eduskuntavaalit olivat muutosvoimaisuudessaan historialliset, voidaan laajemmassa tarkastelussa huomata luokkaperustaisen äänestämisen vähentyneen Suomessa – kansainvälisen trendin mukaisesti – jo vuosikymmeniä. Luokkaäänestäminen on laskenut lähes samaa tahtia kuin teollisuustyöpäikat ovat vähentyneet (esim. Bengtsson ym. 2014, 149–151; Jansen 2011, 112; Nieuwberta ja De Graaf 1999, 32). Teollisuustyön kutistuva osuus ammattirakenteesta kytkeytyy siirtymiseen teollisesta kohti jälkiteollista yhteiskuntaa (esim. Bell 1974; Cohen 2008; Paloheimo 2014). Kyseisen kehityksen myötä teollisuustyöpäikat ovat huvenneet ja palvelusektorin osuus Suomen elinkeinorakenteesta on noussut entisestään (Karvonen ym. 2016, 16) samalla, kun erilaiset asiantuntija-ammattit ovat yleistyneet (Erola 2010, 36).

Teollinen ja jälkiteollinen aikakausi voidaankin erottaa toisistaan nimenomaan tyyppillisten asiantuntija-ammattien perusteella. Teollistuva yhteiskunta tarvitsi ennen kaikkea teknistä osaamista, kun taas jälkiteollisen hyvinvointivaltion tyyppillinen piirre on erilaisten asiantuntija-ammattien kasvu erityisesti opetus-, sosiaali- ja terveyssektoreilla (Brante 2010). Suomessa muutos teollisesta yhteiskunnasta jälkiteolliseen yhteiskuntaan on tapahtunut osin samanaikaisesti julkisen sektorin kasvun kanssa.

Luokkaäänestämisen väheneminen on osa laajempaa kehitystä, jossa ihmisten kiinnittyminen ja samastuminen perinteisiin puolueisiin heikkenee. Samalla kun ihmisten kiinnittyminen puolueisiin on viime vuosikymmeninä yleisesti ottaen heikentynyt, liikkuvien äänestäjien osuus on kasvanut. Yksi syy puolueisiin kiinnittymisen löyhentymiselle liittyy perinteisten puolueiden kyvyttömyyteen omaksua uuteen politiikkaan liitettyjä teemoja vähemmistöjen

oikeuksista ympäristökysymyksiin. (Dalton 2014, 199–204.) Uuteen politiikkaan liitetyt puolueet, perussuomalaiset ja vihreät, ovatkin onnistuneet kasvattamaan viime vuosikymmeninä jäsenmääriään samalla, kun perinteisten puolueiden jäsenmäärät ovat pudonneet (ks. Vaalitutkimusportaali 2016).

Luokkaäänestämisen laskusta on myös käyty debattia, ja esimerkiksi käytetyn mittaustavan on sanottu liioittelevan luokkaäänestämisen laskua (esim. Hout ym. 2001; Therborn 1995, 285). Laajaa kansainvälistä vertailuaineistoa hyödyntäen Giedo Jansen, Geoffrey Evans ja Nan Dirk de Graaf (2013) esittävät, että luokkaäänestäminen on vähentynyt, mutta se on edelleen merkittävä poliittisen suuntautumisen selittäjä. Heidän mukaansa luokan merkityksen lasku liittyy vasemmiston ja oikeiston erojen hälvenemiseen. Kuitenkin niissä maissa, joissa vasemmiston ja oikeiston ero on selvempi, noudatetaan yleisemmin perinteistä luokkaäänestämisen mallia. (Jansen ym. 2013; ks. myös Evans ja Tilley 2012.)

Vasemmiston ja oikeiston eron pieneminen kytkeytyy yleispuolueistumiseen, joka tarkoittaa, että puolueet yrittävät houkutella uusia äänestäjiä perinteisten kannattajaryhmiensä ulkopuolelta. Tästä kehityksestä esimerkkinä toimii se, että puolueiden ohjelmat ovat viime vuosikymmeninä länsimaissa muuttuneet yhdenmukaisemmiksi. (Katz 2013.) Toisaalta on esitetty, että luokkaäänestäminen ei ole niinkään laskenut vaan muuttunut. Jälkiteolliseen yhteiskuntaan luokkamalleja kehittäneet tutkijat esittävät, että kun luokkamalli päivitetään vastaamaan teollisuuden rakennemurroksen ja palvelusektorin kasvun myötä tapahtunutta ammattirakenteen muutosta havaitaan luokkaäänestämisen olevan yhä voimissaan (esim. Güveli ym. 2007; Kitschelt ja Rehm 2014; Oesch 2008). Kuitenkin perinteisten suurten yhteiskuntaluokkien sijaan ihmisten poliittista suuntautumista määrittävät yhä enemmän pienemmät ja esimerkiksi koulutusalan perusteella eriävät mikroluokat, joissa ammattikuntien arvomaailmat ja poliittinen suuntautuminen yhdenmukaistuvat (Weeden ja Grusky 2012).

Jälkiteollisen yhteiskunnan hienojakoisempi ammattirakenne oikeistopopulismin taustalla

Edellisessä luvussa toimme esille miten perinteinen luokkaan perustuva poliittinen samaistuminen on vähäisempää jälkiteollisessa yhteiskunnassa. Samal-

la myös ammatit ovat moninaistuneet ja klassinen EGP-luokkamalli ei ole enää erityisen toimiva vaan tarvitaan hienojakoisempaa ammattiluokittelua. EGP:tä hienojakoisemmassa EPGG-mallissa asiantuntijaluokka jaetaan teknokraatteihin ja sosiokulttuurisiin asiantuntijoihin. Ayse Güvelin (2006) mukaan teknokraattien juuret juontavat vahvemmin teolliseen yhteiskuntaan ja sille ominaiseen maailmankuvaan, sosiokulttuuristen asiantuntijoiden taas jälkiteolliseen hyvinvointivaltioon. Hän toteaa sosiokulttuuristen asiantuntijoiden määrän nousseen hyvinvointivaltion rakentamisen myötä ja ryhmän omaksuneen teknokraateista poikkeavan työlogiikan ja arvomaailman: teknokraattien arvoja luonnehtii vahvemmin rationaalisuus ja voiton maksimointi, sosiokulttuuristen asiantuntijoiden taas autonomiset ja muut kuin taloudelliset päämäärät. (Güveli 2006.)

Tyypillisiä esimerkkejä ylempiin teknokraatteihin luokiteltavista ammanteista ovat toisen palveluksessa työskentelevät johtajat sekä luonnontieteen ja tekniikan erityisasiantuntijat. Alempia teknokraatteja taas ovat esimerkiksi teknisten alojen asiantuntijat. Sosiokulttuurisiin asiantuntijoihin kuuluvat muun muassa yhteiskuntatieteilijät, lääkärit ja opettajat. Koska sosiokulttuuristen asiantuntijoiden työ on suhteellisen hankalasti mitattavaa ja seurattavaa, heidän valvonnastaan vastaavat usein kollegat. Asiantuntijaluokan uusi jaottelu perustuu osaltaan myös työnantajasektoriin. Teknokraatit työskentelevät useammin yrityksissä, kun taas sosiokulttuuriset asiantuntijat julkisella sektorilla ja järjestöissä. (Ks. Güveli 2006.)

Teknokraattien ja sosiokulttuuristen asiantuntijoiden väliset erot työsuhteissa ja arvomaailmoissa näkyvät myös eriytyvänä poliittisena suuntautumisena. Keski-Eurooppaa koskevien tutkimusten perusteella teknokraatit kannattavat enemmän oikeistoa ja oikeistopopulisteja, sosiokulttuuriset asiantuntijat taas vasemmistoa, etenkin punavihreää ja arvoliberaalia uutta vasemmistoa (Güveli ym. 2007; Jansen 2011; Lubbers ja Güveli 2007). Güvelin mukaan tähän on osaltaan synynä se, että vasemmisto suhtautuu oikeistoa suopeammin laajaan julkiseen sektoriin, oikeisto taas yksityistämiseen ja veronalennuksiin (Güveli 2006). Vasemmiston osalta on esimerkiksi havaittu, että puoluejäsenet työskentelevät Suomessa oikeistoa useammin juurikin julkisella sektorilla (Koiranen ym. 2017).

Useiden tutkimusten mukaan kielteiset maahanmuuttoasenteet selittävät vahvasti oikeistopopulististen puolueiden kannatusta (esim. Bos ym. 2018; Brug

ym. 2000; Oesch 2008). On esitetty yhtäältä, että kyseisten maahanmuuttoasenteiden ja oikeistopopulismien kannatuksen yhteys syntyy koetuista taloudellisista uhkatekijöistä, kuten kiristyvistä kilpailusta työpaikoista. Daniel Oeschin (2012) mukaan kansainvälistymiskehityksen häviöitä ovat etenkin tuotannon työntekijät ja pienyritykset, joiden suhteellinen työmarkkina tai luokka-asema heikkenee, minkä johdosta he suuntautuvat oikeistopopulismiin. Toisaalta on esitetty, että oikeistopopulismien kannatus pohjautuu pikemminkin koettuun maahanmuuton muodostamaan kulttuuris-etniseen uhkaan. Geertje Lucassenin ja Marcel Lubbersin tutkimuksen perusteella jälkimmäinen teoria selittää paremmin oikeistopopulismien kannatusta. (Lucassen ja Lubbers 2012; vrt. Inglehart ja Norris 2016.)

Teknokraattien ja sosiokulttuuristen asiantuntijoiden jakautuminen oikeistopopulismien kannatuksessa näyttäisi osittain johtuvan siitä, että teknokraatit kokevat maahanmuuton ja kulttuuris-etnisen uhan vahvempana (Lubbers ja Güveli 2007; Lucassen ja Lubbers 2012). Tähän on löydettävissä useita selityksiä. Herbert Kitscheltin (1995) mukaan ihmisten kansalaisuuteen ja kollektiiviseen päätöksentekoon liittyvät käsitykset muokkautuvat paitsi lähipiirissä myös työelämässä saatujen vuorovaikutuskokemusten ja valmiuksien myötä. Ihmiset, jotka työskentelevät kulttuuri-, koulutus-, ja sosiaali- tai muilla aloilla, joissa työskennellään asiakkaiden ja symbolien parissa ja sosiaaliset suhteet ovat työn ytimessä, ovat vahvemmin suuntautuneet vastavuoroisuuteen ja tasa-arvoisen demokratian kannattamiseen kuin erilaisten tavaroiden ja muiden objektien laskennalliseen ja tehokkaaseen käsittelyyn erikoistuneissa organisaatioissa työskentelevät. Jälkimmäisessä organisaatiotyypissä – johon kuuluvat useammin käskyt ja määräykset – työskenteleville autoritääriset näkemykset kollektiivisesta päätöksenteosta ja ulossulkeva kansalaisuus käsitys tuntuvat luonnollisemmilta. (Kitschelt 1995.)

Kitscheltin (1995) analyysin mukaisesti Marcel Lubbers ja Ayse Güveli (2007) esittävät, että sosiokulttuuristen asiantuntijoiden työhön kuuluu teknokraatteja enemmän erilaisten kulttuurien ja ihmisten kohtaamista sekä sosiokulttuuristen kysymysten ratkomista. Lisäksi sosiokulttuuriset asiantuntijat omaavat tyypillisesti työssään enemmän autonomiaa sekä humanistista ja ei-taloudellisiin arvoihin liittyvää tietämystä. Nämä erot teknokraattien ja sosiokulttuuristen asiantuntijoiden työssä kytkeytyvät myös

luokkien arvomaailmaan ja poliittiseen suuntautumiseen: sosiokulttuuriset asiantuntijat eivät juuri koee kulttuuris-etnistä uhkaa ja äänestävät vähemmän oikeistopopulisteja. (Lubbers ja Güveli 2007.) Toisaalta aiemmat tutkimukset viittaavat siihen, että silloin kun sosiokulttuuriset asiantuntijat kokevat maahanmuuton kulttuuris-etnisenä uhkana, he äänestävät oikeistopopulisteja muita todennäköisemmin, vaikka kaikkiaan oikeistopopulismin kannatus on luokassa vähäistä. Tämän esitetään johtuvan siitä, että he osaavat erityisen hyvin valita arvomaailmansa mukaisen puolueen. (Lubbers ja Güveli 2007; Lucassen ja Lubbers 2012.)

Edellä kuvatun perusteella teemme oletuksen (H1), että teknokraatit äänestävät perussuomalaisia todennäköisemmin kuin sosiokulttuuriset asiantuntijat. Suomen osalta Daniel Oesch ja Line Rennwald (2018) havaitsivat, että vuoden 2011 eduskuntavaaleissa perussuomalaisten kannatusnousu perustui tuotannon-työntekijöiden ja pienyrittäjien lisäksi huomattavissa määrin teknisten alojen asiantuntijoiden ääniin. Tämä näkyy myös puolueen jäsenistössä, jossa teknokraattien suhteellinen osuus on ollut kasvussa. Vastaavasti kokoomuksessa ja sosiaalidemokraateissa on havaittavissa teknokraattien osuuden kaventumista (Saarinen ym. 2018). *Tähän pohjautuen oletamme (H2), että teknokraattien todennäköisyys äänestää perussuomalaisia on kasvanut samalla kun todennäköisyys äänestää kokoomusta ja SDP:tä on pienentynyt.*

Koska maahanmuuttoasenteiden on todettu olevan vahvasti sidoksissa oikeistopopulististen puolueiden kannatukseen – vahvemmin kuin esimerkiksi EU-kriittisyyden (Brug ym. 2000) – tarkastelemme lisäksi luokka- ja puoluekohtaisia eroja maahanmuuttoasenteiden yhteydessä perussuomalaisten äänestämiseen. *Oletamme (H3), että maahanmuuttoasenteet selittävät merkittävässä määrin teknokraattien äänestämiskäyttäytymistä ja näin ollen myös perussuomalaisten äänestämiseen liittyviä ammattiryhmien välisiä eroavuuksia.*

Tutkimusaineisto ja menetelmät

Aineistona käytämme Suomea koskevia osa-aineistoja European Social Survey (ESS) kyselyistä, jotka toteutettiin vuosina 2004 (n=2022), 2008 (n=2195), 2012 (n=2197) ja 2016 (n=1925). Näin ollen aineistomme kattaa vuosien 2003, 2007, 2011 ja 2015 eduskuntavaalit. ESS-aineistot tarjoavat poikkeuksellisen

hyvän mahdollisuuden tarkastella äänestäjien tietoja. Ensinnäkin käytettyjen kyselyjen keskimääräinen vastausprosentti on korkea (66,0 %), mikä takaa todennäköisemmin varsin hyvän edustavuuden. Toiseksi aineistojen havaintomäärien suuruus mahdollistaa yksityiskohtaisen ja hienojakoisen ammatti-vertailun.

Kyselyssä vastaajia pyydettiin ilmoittamaan nykyinen tai viimeisin ammattinimikkeensä. Ammattia koskeva kysymyksenasettelu mahdollisti tällä hetkellä työelämästä poissaolevien sisällyttämisen eri ammatteihin, eli eläkeläisille, opiskelijoille ja työttömille annettiin ammattiluokitus edellisen ammatin perusteella.¹

ISCO-koodauksen pohjalta luokittelimme koodit ensin perinteisen EGP-luokkamallin (Leiflufsrud ym. 2005) ja sitten EGPG-mallin (Güveli 2006) mukaisesti. Analyysiosiossa EGPG-mallin mukaiset ylemmät ja alemmat sosiokulttuuriset asiantuntijat on yhdistetty yhteen luokkaan, sillä alempien sosiokulttuuristen asiantuntijoiden määrä olisi muuten jäänyt luotettavaan analyysiin liian vähäiseksi.

Äänestämisestä kysyttiin kaksipuolaisesti siten, että äänestikö vastaaja viime eduskuntavaaleissa ja jos äänesti, niin mitä puoluetta. Aineistona käyttämämme kyselyt ovat tehty eduskuntavaalien jälkeisinä vuosina, joten vastaajien ammattinimikkeet vastaavat oletettavasti hyvin vaalivuosien vastaavia. Kyseisten eduskuntavaalien kuuden suurimman puolueen – eli keskustan, perussuomalaisten, kokoomuksen, SDP:n, vihreiden ja vasemmistoliiton – ulkopuoliset puolueet on yhdistetty ”muut”-ryhmäksi, koska havaintomäärät eivät olisi niiden osalta riittäneet yksinään analyysiin. Äänestämättä jättäneet on tuotu äänestäneiden kanssa samaan analyysiin mukaan, jotta voidaan vertailla äänestäneiden ja äänestämättä jättäneiden osuuksia eri ammattiluokkien ja vaalivuosien välillä. Koska ESS-kyselyihin vastanneiden ja puolueiden varsinaisten vaaleissa keräämien ääniosuuksien välillä on vaihtelua, käytämme analyysissämme painokertoimia, jotka tasapainottavat aineistoa vastaamaan varsinaisia äänestäneiden puoluekohtaisia ja äänestämättä jättäneiden osuuksia. Painokertoimet on muodostettu kertomalla kunkin vuoden tutkimusaineiston kokonaishavaintomäärä jokaisen äänestyskategorian (ja äänestämättä jättäneiden) vaalituloksen mukaisella osuudella ja jakamalla kyseinen tulos havaintojen lukumäärällä kussakin äänestyskategoriarissa. Eduskuntavaalien 2003–2015 virallisten vaalitulosten ja aineistojen painottamattomat puolue-

Taulukko 1. Puolueiden ja äänestämättä jättäneiden prosentuaaliset kannatusosuudet ja äänestämättä jättäneet virallisissa vaalituloksissa (Tilastokeskus 2015) sekä ESS-aineistoissa eduskuntavaaleissa 2003, 2007, 2011 ja 2015.

	Kesk. (%)	PS (%)	Kok. (%)	SDP (%)	Vihr. (%)	Vas. (%)	RKP (%)	KD (%)	E.u.p. (%)	Ä.j. (%)	N
2015 Vaalitulokset	14	11,7	12,1	11	5,7	4,7	3,2	2,4	1,6	33,5	4 463 333
2015 Vaaliaineisto	17,7	11,7	17,7	11,7	10,2	4,3	4,1	3,1	1,1	18,3	2 022
2011 Vaalitulokset	10,6	12,8	13,7	12,8	4,9	5,4	2,9	2,7	1,3	33	4 387 701
2011 Vaaliaineisto	12,6	11,2	20,5	15,9	9,2	5,7	4,3	1,9	1,8	16,9	2 195
2007 Vaalitulokset	14,9	2,6	14,4	13,8	5,5	5,7	2,9	3,1	1,6	35,4	4 292 436
2007 Vaaliaineisto	17,3	3,2	20,9	18,4	7,6	5,5	4,3	2,6	1,3	18,8	2 197
2003 Vaalitulokset	16,3	1	12,3	16,2	5,3	6,6	3,1	3,5	1,9	33,9	4 220 951
2003 Vaaliaineisto	18	0,7	17,4	20,3	7,4	4,7	3,7	3,5	1,3	22,9	1 925

Selite: Kategoria ”E.u.p.” käsittää eduskunnan ulkopuoliset puolueet, ”Ä.j.” taas tarkoittaa äänestämättä jättäneitä sekä vaalituloksien osalta myös hylättyjä ääniä. Puuttuvia arvoja oli vuoden 2015 vaaleja koskevassa aineistossa 272, 2011 vaaliaineistossa 394, 2007 vaaliaineistossa 481 ja 2003 vaaliaineistossa 326.

kohtaiset jakaumat on esitetty taulukossa 1.

Mittasimme maahanmuuttoasenteiden vaikutusta ammatin ja puoluevalinnan väliseen yhteyteen sen perusteella, miten vastaaja suhtautuu maahanmuuttajien vaikutukseen suomalaiseen kulttuuriin. Alkuperäinen kysymys esitettiin muodossa: ”Uskotko, että kulttuurielämä Suomessa heikentyy vai rikastuu, kun Suomeen muuttaa ihmisiä muista maista?” Vastaukset pyydettiin 11-luokkaisella muuttujalla, jossa oli annettu sanallisesti ääri vaihtoehdot 0 ”Kulttuurielämä heikentyy” ja 10 ”Kulttuurielämä rikastuu”. Muuttujan keskiarvo on 7,1 ja puuttuvia havaintoja on 28 (0,7 %) vuosien 2012 ja 2016 aineistoissa.

Toteutamme empiirisen analyysin kaksivaiheisesti siten, että ensin määrittelemme suuntaviivat puolueiden ammattirakenteiden muutokselle tarkastelemalla deskriptiivisesti vuosien 2003–2015 välillä tapahtuneita muutoksia. Saadaksemme luotettavan tuloksen asiantuntijaryhmän äänestämiskäyttäytymistä toteutamme myös multinomiaalisen regressioanalyysin, jonka perusteella tarkoituksenamme on arvioida sitä, onko asiantuntijaryhmien äänestyskäyt-

täytymisessä tapahtunut tilastollisesti merkitseviä ajallisia muutoksia. Varmistamme riittävän suuret havaintomäärät eri ammattiryhmille yhdistämällä 2003 ja 2007 aineistot 2000-luvun vaaleja mittaavaksi muuttujaksi ja vastaavasti vuoden 2011 ja 2015 aineistot 2010-luvun vaaleja mittaavaksi muuttujaksi. Esitämme tulokset kuviossa marginaalivaikutuksina, jotka kuvaavat eri puolueiden äänestämisen todennäköisyyden muutosta eri asiantuntija-ammateissa. Laskimme vaikutuksille myös luottamusvälit 95 prosentin luottamustasolla.

Toisessa vaiheessa tarkastelemme sitä, miten maahanmuuttoasenteet selittävät ensimmäisessä vaiheessa esiin nousseita tuloksia. Arvioimme ensin maahanmuuttoasenteiden yleistä yhteyttä äänestyspäätökseen, minkä jälkeen dekomponoimme ammatin yhteyden äänestyspäätökseen maahanmuuttoasenteiden perusteella. Hyödynnämme dekomponoinnissa Kristian Bent Karlsonin, Anders Holmin ja Richard Breenin (2012) kehittämää KHB-mallinnusta, joka on suunniteltu erityisesti epälineaaristen mallien sisäkkäiseen vertailuun.

Menetelmän avulla muodostamme kiinnostuksen kohteena olevasta yhteydestä kolme erillistä estimaattia (ks. Breen, Karlson ja Holm 2013). Ensimmäisen avulla esitämme ammattiaseman suoraa vaikutusta perussuomalaisten äänestämiseen. Toinen kuvaa ammattiaseman vaikutusta, kun maahanmuuttoasenteet on vakioitu. Lopuksi estimoimme sitä, kuinka paljon maahanmuuttoasenteet selittävät ammattiaseman vaikutusta. Toisin sanoen, puramme ammatin ja puoluevalinnan välisen yhteyden maahanmuuttoasenteiden perusteella osatekijöihin ja arvioimme sitä, kuinka paljon kyseiset asenteet selittävät eri ammattiryhmien todennäköisyyttä äänestää perussuomalaisia. Malleissa on vakioitu vuositason vaihtelu aineistojen 2012 ja 2016 välillä.

Toisessa mallissa vakioimme edellisten lisäksi sukupuolen, iän sekä työ- ja tulotilanteen vaikutuksen². Vastaajan ikä lisättiin malliin jatkuvana muuttujana. Työtilannetta arvioitiin sen perusteella, mitä vastaaja tekee arkisin. Tulotilanteen arvioinnissa hyödynnettiin vastaajan subjektiivista arviota siitä, miten hänen kotitaloutensa tulee tällä hetkellä toimeen. Kyseisten tekijöiden vakiointi mahdollistaa luotettavamman yleistämisen ja liittää tuloksemme entistä vahvemmin siihen keskusteluun, jota käydään taloudellisten tekijöiden merkityksestä populismin nousun taustalla (vrt. Inglehart 2018; Mudde 2007).

Esitämme mallinnuksen tulokset siten, että estimoimme kaikille ammattiryhmille vetosuhteen suhteessa työväestöön. Lisäksi laskimme prosenttiosuudet siitä, kuinka suuren osan maahanmuuttoasenteet selittävät ammattiryhmien välisistä eroista. Lopuksi havainnollistamme tuloksia ennustearvojen perusteella kuviassa.

Puolueiden kannatus ammattiluokittain eduskuntavaaleissa 2003–2015

Taulukossa 2 on esitetty puolueiden kannatus eduskuntavaaleissa 2003, 2007, 2011 ja 2015 EGPJ-jaottelun mukaan luokitelluissa ammattiryhmissä. Vuonna 2003 ja 2007 perussuomalaisia äänesti hyvin pieni osuus kaikista äänioikeutetuista, minkä vuoksi emme voi havaita yhdessä ammattiryhmässä merkittäviä perussuomalaisia painotuksia.

Siirryttäessä vuoden 2011 vaaleihin huomaamme, että perussuomalaisten kannatus moninkertaistui kaikissa ammattiryhmissä. Lähes viidesosa työntekijäluokkaan kuuluvista äänioikeutetuista äänesti pe-

rusuomalaisia. Työväestön osalta tämä oli suurin yhden puolueen keräämä äänestysosuus koko 2000-luvulla. Samaan aikaan sosiaalidemokraattien ja vasemmistoliiton kannatus työväestössä laski noin viisi prosenttiyksikköä. Poliittisen kentän muutoksen kannalta erityisen kiintoisaa on, että työväestö aktivoitui vuoden 2011 vaaleissa poikkeuksellisessa määrin. Äänestämättömien osuus työväestöstä laski noin 45:stä 40 prosenttiin edellisiin eduskuntavaaleihin nähden.

Seuraavaksi merkittävimmät ammattiryhmät perussuomalaisten äänestäjistä tulivat toimistotyöntekijöistä sekä ylemmistä ja alemmista teknokraateista. Ylemmistä teknokraateista noin 10 prosenttia äänesti perussuomalaisia, mikä oli puolueista kolmanneksi suurin osuus kokoomuksen ja sosiaalidemokraattien jälkeen. Alemmissa teknokraateissa perussuomalaisten kannatusosuus oli noin 8 prosenttia. Vuoden 2007 vaaleista merkittävimmän osuuden ylempien teknokraattien äänistä menetti kokoomus, jonka kannatus laski noin 37:stä 28 prosenttiin. Myös keskustan ja pienempien puolueiden äänimäärät jäivät ylempien teknokraattien osalta aikaisempia vuosia pienemmäksi. Puolestaan alemmissa teknokraateissa SDP:n kannatus laski vaalien 2007–2011 välillä noin 24:stä 18 prosenttiin.

Vertailtaessa vuoden 2011 ja 2015 vaaleja, havaitaan perussuomalaisten muuttuneen tässä välissä aiempaa vähemmän työväenpuolueeksi. 2011 perussuomalaiset saivat korkeimman kannatuksen työväestön ja yrittäjien keskuudessa, mutta 2015 puolueen kannatus hieman laski molemmissa ryhmissä. Merkittävin havainto onkin, että samalla perussuomalaisten kannatus näyttäisi hiukan vahvistuneen ylemissä ja alemmissa teknokraateissa sekä toimistotyöntekijöissä. Vuoden 2015 vaalien osalta havaitaan, että puolue keräsi suhteellisen tasaisesti kannatusta (noin 9–16 prosenttia) jokaisesta ammattiluokasta sosiokulttuurisia asiantuntijoita lukuun ottamatta. Kaikissa muissa luokissa perussuomalaiset oli vähintään kolmanneksi suurin puolue. Sen sijaan sosiokulttuuriset asiantuntijat luokassa puolueen kannatus oli 2015 vaaleissa alle kaksi prosenttia, eli pudotusta tapahtui edellisiin eduskuntavaaleihin nähden yli neljä prosenttiyksikköä.

Taulukko 2 antaa tukea ensimmäiselle hypoteesillemme, jonka perusteella teknokraatit äänestävät todennäköisemmin perussuomalaisia kuin sosiokulttuuriset asiantuntijat. Kaikissa 2003–2015 vaaleissa teknokraateista perussuomalaisia äänesti suurempi

		Kok.	Kesk.	SDP	PS	Vihr.	Vas.	Muu	Ä.j.	Yht.
Eduskuntavaalit 2003	Yl. teknok.	29,6	12,5	11,9	0,0	8,4	4,9	8,2	24,6	100,0
	Al. teknok.	19,6	12,9	11,8	4,1	4,8	7,4	12,7	26,7	100,0
	Sk-asiant.	14,4	15,6	14,1	0,0	15,1	5,9	10,7	24,0	100,0
	Toimistot.	8,9	14,7	17,7	0,4	5,1	7,4	10,8	35,0	100,0
	Työväestö	4,2	13,4	18,4	1,6	4,2	8,6	6,6	43,0	100,0
	Yrittäjät	18,8	24,6	4,4	0,0	2,5	2,1	9,2	38,5	100,0
Eduskuntavaalit 2007	Yl. teknok.	37,2	11,3	9,6	1,4	6,3	4,2	10,6	19,4	100,0
	Al. teknok.	20,3	13,5	24,2	3,0	8,3	3,9	7,0	19,9	100,0
	Sk-asiant.	19,0	19,6	10,9	0,8	11,6	5,4	13,2	19,5	100,0
	Toimistot.	11,6	14,0	15,2	1,6	5,5	5,6	9,7	36,8	100,0
	Työväestö	5,1	11,5	17,6	3,3	1,8	11,2	4,9	44,7	100,0
	Yrittäjät	24,2	26,5	6,8	1,4	6,8	1,8	7,0	25,7	100,0
Eduskuntavaalit 2011	Yl. teknok.	28,2	7,4	16,0	10,0	6,7	5,4	6,6	19,7	100,0
	Al. teknok.	19,2	10,5	18,0	8,3	4,6	5,6	7,2	26,6	100,0
	Sk-asiant.	21,9	10,4	9,2	6,2	14,9	4,2	14,4	18,7	100,0
	Toimistot.	15,5	7,4	19,4	10,2	6,4	5,6	6,2	29,5	100,0
	Työväestö	5,2	9,4	12,6	18,8	1,9	7,0	5,2	39,9	100,0
	Yrittäjät	17,6	19,0	4,8	13,0	3,7	3,8	8,5	29,5	100,0
Eduskuntavaalit 2015	Yl. teknok.	22,6	17,1	10,1	10,8	8,2	4,5	10,7	16,1	100,0
	Al. teknok.	23,4	14,0	7,7	12,1	5,3	4,2	7,7	25,5	100,0
	Sk-asiant.	21,2	12,7	13,4	1,7	15,2	5,7	14,4	15,7	100,0
	Toimistot.	9,1	12,0	12,9	12,2	5,7	6,1	6,9	35,0	100,0
	Työväestö	3,0	12,9	12,5	16,2	2,2	4,7	3,9	44,7	100,0
	Yrittäjät	19,1	22,1	5,1	8,8	5,2	2,4	8,2	29,1	100,0

Taulukko 2. Puolueiden kannatus (%) ammattiluokittain 2003, 2007, 2011 ja 2015 eduskuntavaaleissa.

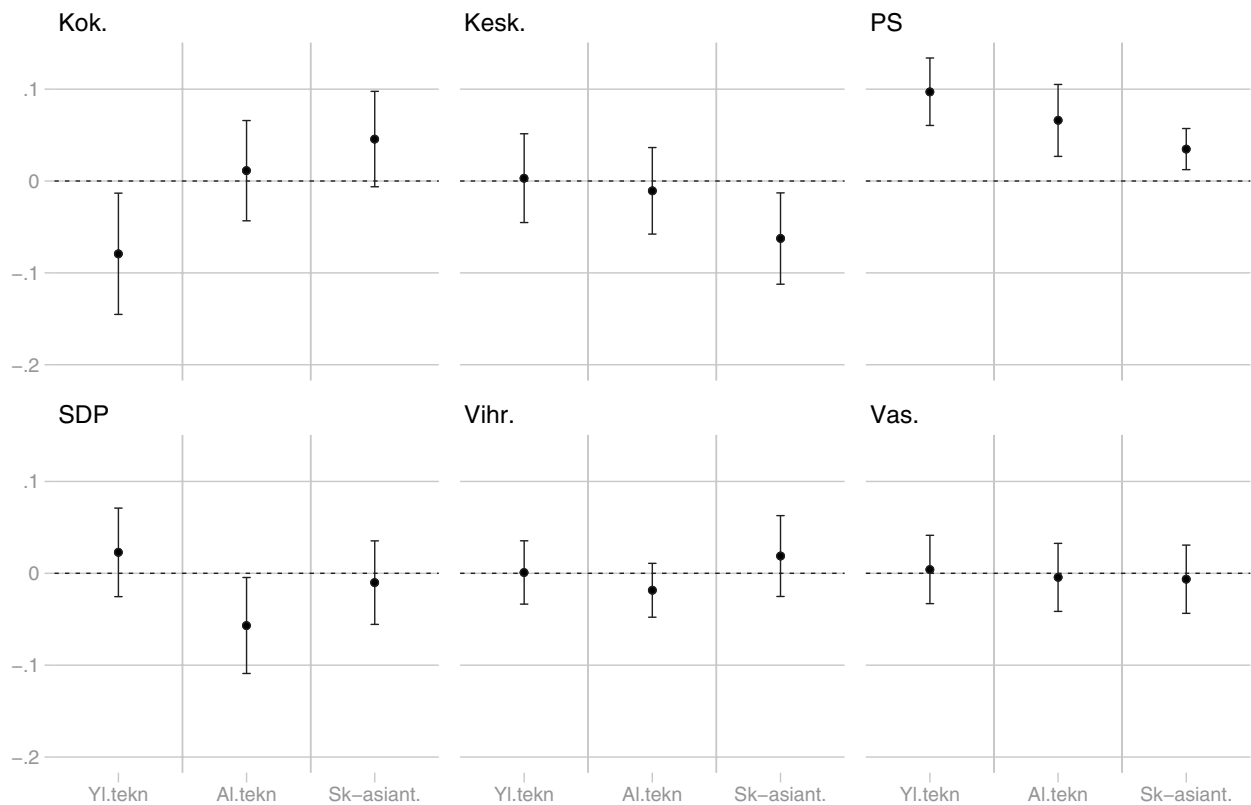
Selite: ”Muu” tarkoittaa kristillisdemokraatteja, RKP:tä tai eduskunnan ulkopuolisia puolueita äänestäneitä. Kristillisdemokraatit ja RKP yhdistettiin luokkaan ”Muu”, koska havaintomäärät eivät riittäneet niiden osalta ammattiluokakohtaiseen analyysiin. ”Ä.j.” tarkoittaa äänestämättä jättäneitä.

osuus kuin sosiokulttuurisista asiantuntijoista. Vuoden 2015 vaaleissa ero näyttää erityisen selvältä. Näin ollen perussuomalaisten kannatuksen kasvu ei ole tullut vain perinteiseltä työväestöltä.

Kuviossa 1 on esitetty eri ammattiluokkien todennäköisyys äänestää perussuomalaisia 2010-luvun eduskuntavaaleissa suhteessa 2000-luvun vaaleihin. Hypoteesissa 1 oletettiin, että asiantuntijaluokan kah-tijakautunut perussuomalaisten kannatuksen suhteen. Kuvion 1 perusteella hypoteesi saa vahvistusta, ja jako on myös vahvistunut 2000- ja 2010-lukujen välillä. Teknokraattien todennäköisyys äänestää perussuomalaisia on kasvanut sosiokulttuurisia asiantuntijoita enemmän. Selvimmin näin on käynyt yle-

mpien teknokraattien kohdalla. Lisäksi kuvion 1 tulokset vahvistavat toista hypoteesia. Perussuomalaisten kannatus kasvoi voimakkaasti teknokraattiryhmissä samalla, kun ylempien teknokraattien todennäköisyys äänestää kokoomusta ja alempien teknokraattien todennäköisyys äänestää SDP:tä laskivat.

Tulokset antavat kohtalaisen selkeän kuvan siitä, että teknokraattien puoluevalinnat muuttuivat merkittävästi 2010-luvun vaaleissa. Tässä kohtaa on kuitenkin huomioitava se, että emme voi poikkileikkausaineistojen perusteella tehdä täysin varmoja johtopäätöksiä siitä, siirtyivätkö nimenomaan aiemmin kokoomusta ja sosiaalidemokraatteja äänestäneet teknokraatit perussuomalaisten äänestäjiksi. On mah-

Kuvio 1. Asiantuntijaryhmien todennäköisyys äänestää eri puolueita 2010-luvun vaaleissa suhteessa 2000-luvun vaaleihin.

dollista, että ammattiryhmien muutos on tapahtunut osittain äänestämättä jättäneiden tai muiden puolueiden kautta.

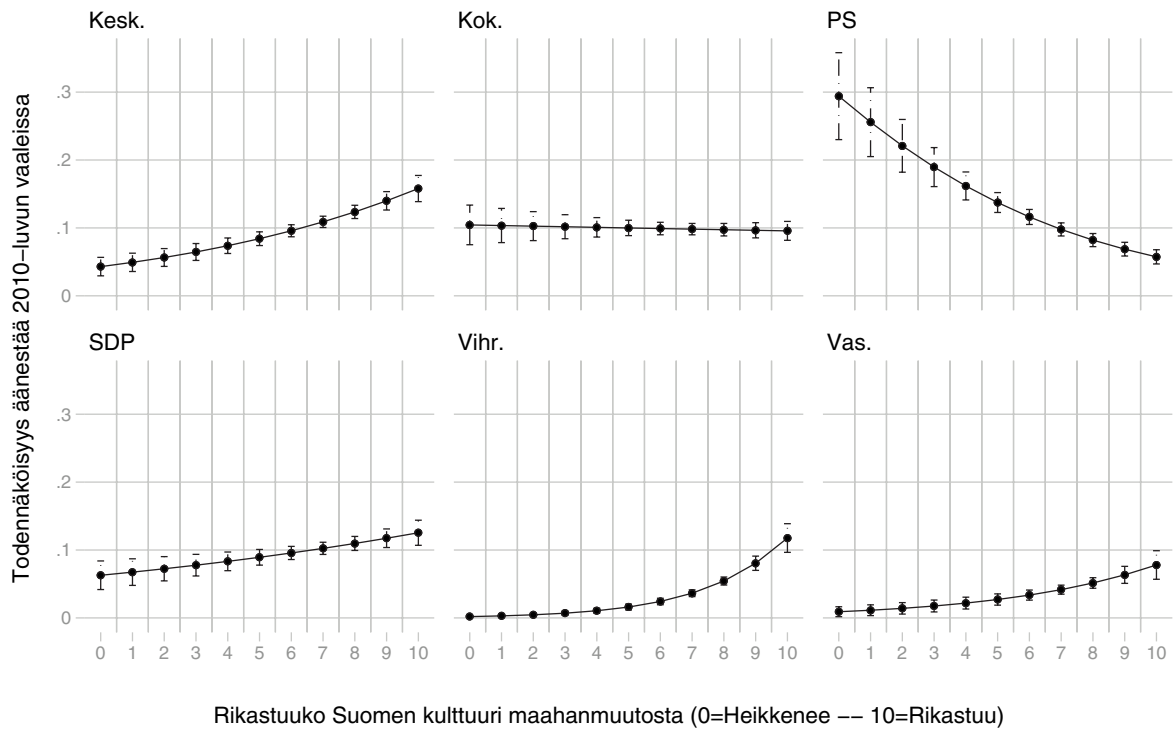
Maahanmuuttoasenteiden vaikutus eri ammattiryhmien todennäköisyyteen äänestää perussuomalaisia

Kuvio 2 käsittelee ensiksi maahanmuuttoasenteiden yhteyttä eri puolueiden äänestämisen todennäköisyyteen 2011 ja 2015 eduskuntavaaleissa. Perussuomalaisten kannatus on voimakkaimmin sidoksissa maahanmuuttoasenteisiin. Kielteinen suhtautuminen maahanmuuttoon lisää huomattavasti puolueen kannatuksen todennäköisyyttä. Muilla puolueilla ei näin ole. Vihreiden, vasemmistoliiton, kokoomuksen ja SDP:n kohdalla myönteinen näkemys maahanmuutosta on yhteydessä kyseisten puolueiden kannatukseen. Keskustan tapauksessa maahanmuuttoasenteen vaikutus äänestämiseen näyttäytyy varsin neutraalina.

Seuraavaksi tarkastelemme, missä määrin maahanmuuttoasenteet vaikuttavat eri ammattiryhmien

todennäköisyyteen äänestää perussuomalaisia. Taulukossa 3 on esitetty dekomponoinnin tulokset. Analyysi suoritettiin kaksiosaisesti siten, että tarkastelimme ensin (M1) maahanmuuttoasenteiden vaikutusta ilman muiden taustatekijöiden vaikutuksen kontrollointia. Sen jälkeen lisäsimme malliin (M2) kontrollimuuttujat.

Ensimmäisen mallinnuksen perusteella havaitaan, että maahanmuuttoasenteilla on merkittävä vaikutus ammattiryhmien välisiin eroihin perussuomalaisten äänestämässä. Asenteet selittivät merkittävän osan, noin 25 prosenttia, ylempien teknokraattien äänestämistodennäköisyydestä, kun vertailuryhmänä on työväestö. Asenteiden vakioinnin jälkeen työväestön ja ylempien teknokraattien välillä ei enää havaittu tilastollisesti merkitsevää eroa. Näin ollen voimme tehdä johtopäätöksen, että nimenomaan maahanmuuttokysymykset yhdistivät eri ammattiryhmien edustajat äänestämään perussuomalaisia. Lähes yhtä voimakas vaikutus maahanmuuttoasenteilla oli alempien teknokraattien todennäköisyyteen. Sen sijaan yrittäjien ja työntekijöiden välinen ero ei ollut riippuvaista asenteista. Toisen mallin (M2) perusteella

Kuvio 2. Maahanmuuttoasenteiden yhteys eri puolueiden äänestämiseen 2010-luvun vaaleissa, ennustetut ja vuosivakioitiedut todennäköisyydet eri asennetasoille.

Taulukko 3. Ammattiryhmän vaikutus perussuomalaisten 2010-luvun vaalitulokseen. Ammatin suora vaikutus, ammatin epäsuora vaikutus maahanmuuttoasenteiden kautta sekä asenteiden ja ammatin yhteinen vaikutus. Vetosuhteet ja asenteiden selitysosuudet (%).

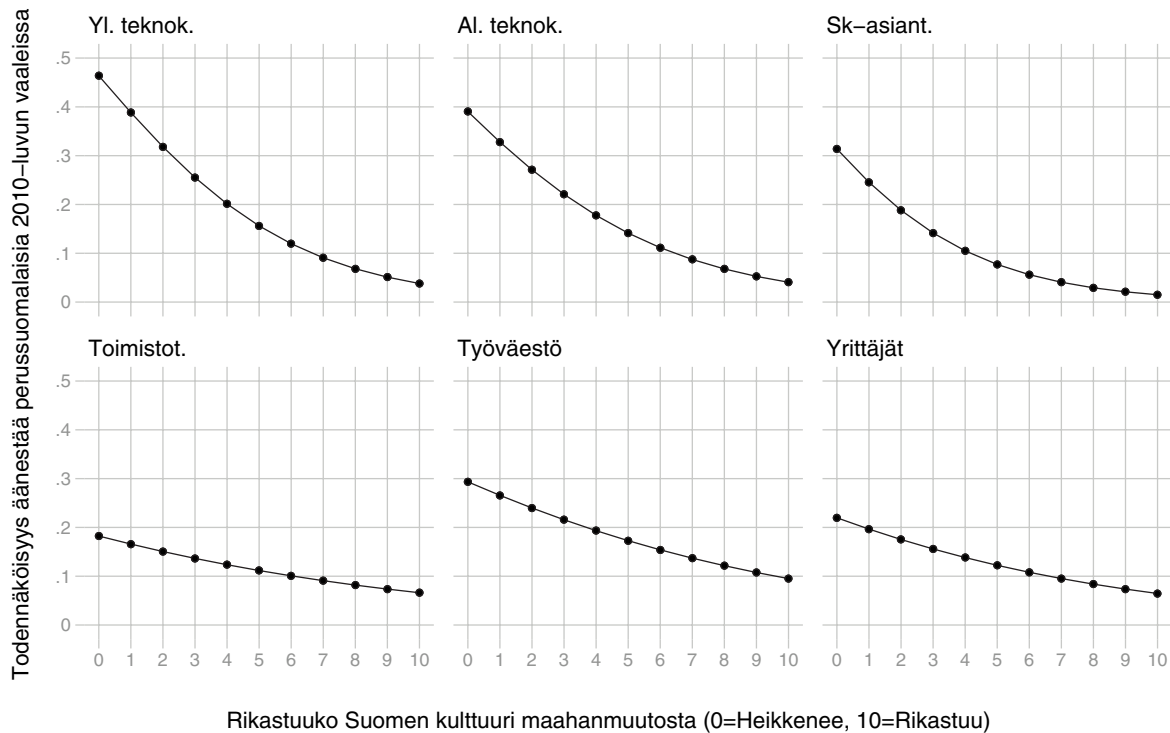
	Yl.teknok		Al.teknok		Sk-asiant.		Toimistot.		Yrittäjät	
	M1	M2	M1	M2	M1	M2	M1	M2	M1	M2
Ammatin yhteys, kun asenteita ei ole vakioitu (ref. Työväestö)	0.594*	0.591*	0.545**	0.596*	0.208**	0.266**	0.580**	0.883	0.642*	0.605*
	(0.125)	(0.132)	(0.110)	(0.124)	(0.063)	(0.082)	(0.083)	(0.140)	(0.121)	(0.119)
Ammatin yhteys, kun asenteet on vakioitu	0.678	0.661	0.626*	0.669	0.258**	0.318**	0.632**	0.936	0.666*	0.624*
	(0.144)	(0.148)	(0.128)	(0.140)	(0.080)	(0.100)	(0.091)	(0.149)	(0.125)	(0.122)
Ammatin epäsuora yhteys asenteiden kautta	0.877**	0.895**	0.870**	0.891**	0.804**	0.836**	0.918*	0.943	0.964	0.970
	(0.039)	(0.038)	(0.039)	(0.039)	(0.042)	(0.041)	(0.038)	(0.038)	(0.039)	(0.038)
Maahanmuuttoasenteiden selitysosuus (%) ammatin suorasta vaikutuksesta	25,3	21,1	22,9	22,3	13,9	13,6	15,8	46,8	8,3	6,1
Havainnot	3871	3860	3871	3860	3871	3860	3871	3860	3871	3860

M1: Vakioitu havaintovuosi

M2: Vakioitu havaintovuosi, ikä, sukupuoli, taloudellinen tilanne ja työtilanne

Keskivirheet suluissa

** p<0.01, * p<0.05

Kuvio 3. Maahanmuuttoasenteiden yhteys perussuomalaisten äänestämiseen 2010-luvun vaaleissa eri ammattiryhmissä (ennustetut todennäköisyydet eri asennetasoilla).

huomaamme, että taustamuuttujien vakiointi ei vaikuttanut juurikaan asiantuntijoiden todennäköisyyteen äänestää perussuomalaisia. Sen sijaan ne näyttäisivät selittävän toimistotyöntekijöiden äänestyspäätöstä.

Havainnollistamme dekomponoinnin tuloksia lopuksi vielä kuviossa 3, jossa on esitetty ennustetut todennäköisyydet siitä, miten eri ammattiryhmät äänestivät perussuomalaisia keskimäärin vuoden 2010-luvun vaaleissa eri asennetasoilla. Maahanmuuttoasenteilla on selkeä vaikutus ammatin ja puoluevalinnan väliseen yhteyteen. Sekä ylempien että alemmien teknokraattien todennäköisyys äänestää perussuomalaisia kasvaa jyrkästi, jos maahanmuuttoasenteet kovenevat. Melko vahvana kyseinen ilmiö on havaittavissa myös sosiokulttuuristen asiantuntijoiden keskuudessa, kun taas muissa luokissa vaikutus on vähemmän jyrkkä. Maahanmuuttoasenteiden ollessa koko väestön keskiarvon (7,1) kohdalla eri ammattiryhmien todennäköisyys äänestää perussuomalaisia on lähes yhtä suuri. Näin ollen hypoteesi 3 saa tuloksista vahvaa tukea: maahanmuuttoasenteet selittävät merkittävän osan ammattiluokkien välisistä eroista perussuomalaisten äänestämisessä.

Johtopäätökset

Perussuomalaisten kannatusrakenne muuttui 2000- ja 2010-lukujen eduskuntavaalien välillä siten, että puolue keräsi uusia kannattajia varsinkin työväestöstä, mutta melko mittavaa kasvua tapahtui lähes kaikissa ammattiluokissa. Vain sosiokulttuuristen asiantuntijoiden kohdalla kasvu oli suhteellisen vähäistä. Puolueen historiallista nousua 2010-luvun kaksissa vaaleissa on aiemmin selitetty puolueen työväestöltä, yrittäjiltä ja alemmilta toimihenkilöiltä keräämällä kannatuksella. Tämän analyysin tulokset kuitenkin osoittavat, että puolue sai kohtuullisen vahvaa kannatusta myös asiantuntijaluokan sisäلتä: sekä ylemmät että alemmat teknokraatit kannattavat perussuomalaisia selvästi sosiokulttuurisia asiantuntijoita useammin. Kuten aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet (esim. Westinen 2013; 2016) perussuomalaisten nousu ei perustunut minkään yksittäisen ryhmän kannatussiirtymään. Tutkimuksemme osoittaa, että yhdessä ammattiluokassa, sosiokulttuurisissa asiantuntijoissa, puolueen kannatus on kuitenkin ollut pysyvästi hyvin vähäistä. Lisäksi näyttää siltä, että perussuomalaiset onnistuivat viemään 2011 ja 2015 vaaleissa huomattavan ääniosuuden SDP:ltä alemmista teknokraateista ja kokoomukselta ylemp-

mistä teknokraateista.

Tulos asiantuntijaluokan jakaantumisesta populismin kannatuksen suhteen sopii yhteen aiempien Euroopasta tehtyjen tutkimusten kanssa, joiden perusteella populistit keräävät teknokraateissa selvästi suurempaa suosiota kuin sosiokulttuuristen asiantuntijoiden parissa (Lubbers ja Güveli 2007; Lucassen ja Lubbers 2012). Kirjallisuudessa populismin suosiota teknokraattien keskuudessa on selitetty sillä, että teknokraatit kokevat kulttuuris-etnisen uhan suhteellisen vahvana ja pysyvämmi, kun taas työväestössä oikeistopopulismin suosioon vaikuttaa teknokraatteja vahvemmin koetut taloudelliset uhat (Lubbers ja Güveli 2007).

Tulokset osoittavat, että 2010-luvun eduskuntavaaleissa asenne maahanmuuton vaikutuksia kohtaan on ollut merkittävä tekijä puolueiden kannatuksen muodostumisessa. Tässä suhteessa perussuomalaiset erottuu selvästi joukosta. Se on ainoa puolue, jonka kannatusta lisäsi negatiivinen asenne maahanmuuton vaikutuksia kohtaan. Tämän perusteella perussuomalainen puolue tarjosi ainoana puolueena selkeän puoluepoliittisen kanavan maahanmuuttokielteisille näkemyksille, kun taas vihreät, vasemmistopuolueet ja kokoomus toimivat pikemminkin vastavoimana maahanmuuttokriittisyydelle.

Tutkimuksemme perusteella maahanmuuttoasenne selittää merkittävästi perussuomalaisen kannattamista, mutta sen vaikutus vaihtelee ammattiryhmien välillä. Asiantuntijaluokassa teknokraateilla maahanmuuttokriittinen asenne vaikutti selvästi enemmän perussuomalaisen äänestämiseen kuin sosiokulttuurisilla asiantuntijoilla. Tulos on sikäli ristiriidassa aiempien Euroopassa tehtyjen tutkimusten kanssa, että niissä maahanmuuttoon kielteisesti suhtautuvat sosiokulttuuriset asiantuntijat äänestivät teknokraatteja todennäköisemmin oikeistopopulisteja (Lubbers ja Güveli 2007; Lucassen ja Lubbers 2012). Teknokraateilla maahanmuuttokielteisyys on kuitenkin sosiokulttuurisia asiantuntijoita selvästi yleisempää, ja kyseinen asenne selittää merkittävästi asiantuntijaluokan jakautumista perussuomalaisen äänestämässä.

Perussuomalaisen nousun taustatekijöiksi on usein esitetty eliitin vastaisuutta ja taloudellista epävarmuutta. Ylemmät teknokraatit ovat kuitenkin keskimäärin korkeassa työmarkkina-asemassa, joten eliitin vastaisuus on kyseiselle ryhmälle tuskin erityisen merkittävä syy perussuomalaisen äänestämiseen. Ylemmille teknokraateille perussuomalaiset voikin

olla puhtaammin maahanmuuttokriittinen puolue ilman erityistä luokkapuoluestatusta. Tähän viittaa myös tulos maahanmuuttoasenteen vaikutuksesta kyseisen ryhmä poliittiseen suuntautumiseen. Toisaalta Suomen teknologiateollisuuden rakennemuutosten myötä taloudellinen epävarmuus on oletettavasti koskettanut myös monia teknokraatit-luokkaan kuuluvia, mikä on saattanut heijastua vaaleissa protestipuolueen, tässä tapauksessa perussuomalaisen, äänestämisenä.

Miksi ammatti sitten on yhteydessä tiettyjen puolueiden äänestämiseen? Osin kyse on valikoitumisesta; samantyyppiset arvot omaavat ihmiset hakeutuvat samoille ammattialoille. Lisäksi toisena selitysmallina voi olla, että kun ihmiset sosiaalistuvat ammatteensa ja kollegoihinsa, samalla tapahtuu myös ammattikunnan ideologista ja poliittista yhdyntymistä, joka havaitaan ammattiluokkien eriävinä puoluevalintoina. (Weeden ja Grusky 2012.) Tässä mielessä kyse on erityisesti verkostojen samankaltaistavasta vaikutuksesta. Jatkossa olisi tärkeää tutkia lähemmin verkostoja ja muita mekanismeja, jotka aiheuttavat uuden poliittisen jakolinjan mukaisia eroja ammattiluokkien, erityisesti teknokraattien ja sosiokulttuuristen asiantuntijoiden välille. Näin ymmärrettäisiin paremmin nykyistä poliittista tilannetta ja sen taustalla vaikuttavia tekijöitä.

Toimme teoriaosuudessa esille, miten perussuomalaisen nousu voidaan ainakin jossain määrin ymmärtää vastavoimana postmateriaalisten arvojen nousulle. Suomessa erityisesti vihreät ovat perinteisesti postmateriaalisten arvojen kannattajia. Perussuomalaisen ydinkannattajajoukossa eli työväestössä vihreiden kannatusosuus on pienempi kuin missään muussa ammattiluokassa, kun taas vihreiden ydinkannattajaryhmässä eli sosiokulttuurisissa asiantuntijoissa perussuomalaisen kannatusosuus on selvästi vähäisempi kuin muissa luokissa. Näin ollen uutena poliittisena jakolinjana pidetty nationalistinen konservatismi-liberaali postmaterialismi jaottelu ei näyttäisi olevan ammattiluokkajaotteluista irrallinen ulottuvuus, vaan myös sen taustalla voidaan havaita elinkeinorakenteeseen sidoksissa olevia tekijöitä. Toisin sanoen hyvinvointivaltioon sidoksissa olevat ammattiluokat suuntautuvat poliittisesti eri tavoin kuin teollisempiin tai teknisempiin elinkeinoihin kiinnittyvät luokat.

Jäsenistön ammattirakenteen perusteella vasemmistoliihosta on tulossa yhä enemmän vihreiden kaltainen puolue, jossa sosiokulttuuristen alojen asian-

tuntijat ovat merkittävä ammattiluokka (Saarinen ym. 2018). Lisäksi työntekijöiden osuus on laskenut vuosien 2007 ja 2015 eduskuntavaaleissa vasemmistoliittoa äänestävien keskuudessa (Westinen 2015, 45). Tämä antaa viitteitä siitä, että vasemmistoliitto tulee jatkossa toimimaan vihreiden ohella yhä selkeämmin vastavoimana perussuomalaisille.

VIITTEET

¹ Muiden vuosien paitsi 2012 ja 2016 aineistoissa ammatit oli valmiiksi koodattu kansainvälisen ISCO-88-luokituksen mukaisesti, jota käytetään myös EGP-g-luokituksissa (Güveli 2006). Sen sijaan vuosien 2012 ja 2016 aineistoissa ammatti oli koodattu ISCO-08-luokituksen mukaan. Jotta ammattikoodit vastaisivat EGP-g-luokitusta, koodasimme vuosien 2012 ja 2016 aineistojen koodit uudelleen ISCO-88-luokituksen mukaiseksi Ganzeboomin ja Treimanin (2009) luokitustyökalua hyödyntäen. Puuttuvia arvoja ammattikysymyksessä on aineistossa kaikkiaan 297/8339.

² Taustamuuttujien kuvailevat tiedot on esitetty liitetaulukossa.

LÄHTEET

Akkerman, Tjitske, de Lange, Sarah L. ja Rooduijn, Matthijs (toim.). 2016. *Radical right-wing populist parties in Western Europe: Into the mainstream?* London: Routledge.

Bell, Daniel. 1974. *Coming of post-industrial society*. London: Heinemann.

Borg, Sami. 2012. Johdanto. Teoksessa Åsa Bengtsson ja Sami Borg (toim.), *Muutosvaalit 2011*. Helsinki: Oikeusministeriö, 17–25.

Bos, Linda, Sheets, Penelope ja Boomgaarden, Hajo G. 2018. The role of implicit attitudes in populist radical-right support. *Political Psychology* 39:1, 69–87.

Brante, Thomas. 2010. State formations and the historical take-off of continental professional types: The case of Sweden. Teoksessa Lennart G. Svensson ja Julia Evetts (toim.), *Sociology of professions: Continental and Anglo-Saxon traditions*. Göteborg: Daidalos, 75–122.

Breen, Richard, Karlson, Kristian Bernt ja Holm, Anders. 2013. Total, direct, and indirect effects in logit and probit models. *Sociological Methods & Research* 42:2, 164–191.

Brug, Wouter van der, Fennema, Meindert ja Tillie, Jean. 2000. Anti-immigrant parties in Europe: Ideological or protest vote? *European Journal of Political Research* 37: 77–102.

Bäck, Maria ja Kestilä-Kekkonen, Elina. 2014. Owning protest but sharing distrust? Confidence in the political system and anti-political-establishment party choice in the Finnish 2011 parliamentary elections. *Research on Finnish Society* 7:1, 21–35.

Camcastle, Cara. 2007. The Green Party of Canada in political space and the new middle class thesis. *Environmental Politics* 16:4, 625–642.

Cohen, Daniel. 2008. *Three lectures on post-industrial society*. Cambridge: MIT Press.

Dalton, Russell J. 2014. *Citizen politics: Public opinion and political parties in advanced industrial democracies*. Los Angeles: SAGE.

Dolezal, Martin. 2010. Exploring the stabilization of a political force: The social and attitudinal basis of green parties in the age of globalization. *West European Politics* 33:3, 534–552.

Dunn, Kris. 2015. Preference for radical right-wing populist parties among exclusive-nationalists and authoritarians. *Party Politics* 21:3, 367–380.

Erikson, Robert ja Goldthorpe, John H. 1992. *The constant flux: A study of class mobility in industrial societies*. Oxford: Clarendon Press.

Erikson, Robert, Goldthorpe, John H. ja Portocarero, Lucienne. 1979. Intergenerational class mobility in three western European societies: England, France and Sweden. *The British Journal of Sociology* 30:4, 415–441.

Erola, Jani. 2010. Luokkarakenne ja luokkiin samaistuminen Suomessa. Teoksessa Jani Erola (toim.), *Luokaton Suomi? Yhteiskuntaluokat 2000-luvun Suomessa*. Helsinki: Gaudeamus, 27–50.

Evans, Geoffrey ja Carl, Noah. 2018. Class and politics. Teoksessa William Outhwaite ja Stephen Turner (toim.), *The Sage Handbook of Political Sociology*. London: SAGE, 107–124.

Evans, Geoffrey ja Tilley, James. 2012. The depoliticization of inequality and redistribution: Explaining the decline of class voting. *The Journal of Politics* 74:4, 963–976.

Ganzeboom, Harry B.G. ja Treiman, Donald J. 2009. Conversion of ISCO-08 into ISCO-88. International stratification and mobility file: Conversion tools. Amsterdam: Department of Social Research Methodology. <http://www.harryganzeboom.nl/isco08/index.htm> Viitattu 22.2.2018.

Grönlund, Kimmo ja Westinen, Jussi. 2012. Puoluevalinta. Teoksessa Åsa Bengtsson ja Sami Borg (toim.), *Muutosvaalit 2011*. Helsinki: Oikeusministeriö, 156–190.

Güveli, Ayse. 2006. *New social classes within the service class in the Netherlands and Britain: Adjusting the EGP class schema for the technocrats and the social and cultural specialists*. Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen.

Güveli, Ayse, Need, Ariana ja de Graaf, Nan Dirk. 2007. The rise of 'new' social classes within the service class in the Netherlands: Political orientation of social and cultural specialists and technocrats between 1970 and 2003. *Acta Sociologica* 50:2, 129–146.

Hout, Mike, Brooks, Clem ja Manza, Jeff. 2001. The persistence of classes in post-industrial societies. Teoksessa Terry Nichols Clark ja Seymour Martin Lipset (toim.), *The breakdown of class politics: A debate on post-industrial stratification*. Baltimore: The John Hopkins University Press, 55–76.

Inglehart, Ronald. 1990. *Culture shift in advanced industrial society*. Princeton: Princeton University Press.

Inglehart, Ronald. 2018. *Cultural evolution: People's motivations are changing, and reshaping the world*. Cambridge: Cambridge University Press.

Inglehart, Ronald ja Norris, Pippa. 2016. *Trump, Brexit, and the rise of populism: Economic have-nots and cultural backlash*. HKS Faculty Research Working Paper Series. Cambridge. <https://research.hks.harvard.edu/publications/getFile.aspx?Id=1401>. Viitattu 11.1.2018.

Inglehart, Ronald ja Norris, Pippa. 2017. Trump and the populist authoritarian parties: The silent revolution in reverse. *Perspectives on Politics* 15:2, 443–454.

Jansen, Giedo. 2011. *Social cleavages and political choices: Large-scale comparisons of social class, religion and voting behavior in Western democracies*. Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen.

- Jansen, Giedo, Evans, Geoffrey ja de Graaf, Nan Dirk. 2013. Class voting and left-right party positions. Teoksessa Geoffrey Evans ja Nan Dirk de Graaf (toim.), *Political choice matters: Explaining the strength of class and religious cleavages in cross-national perspective*. Oxford: Oxford University Press, 46–86.
- Jungar, Ann-Cathrine. 2016. The True Finns: From the mainstream to the margin? Teoksessa Tjitske Akkerman, Sarah L. de Lange ja Matthijs Rooduijn (toim.), *Radical right-wing populist parties in Western Europe: Into the mainstream?* Abingdon: Routledge, 113–143.
- Jungar, Ann-Cathrine. 2017. *Populismi pohjoismaissa. Marginalista kohti poliittista keskustaa*. Helsinki: Ajatushautomo Agenda. https://tankesmedjan.fi/Site/Data/2477/Files/Populism_fin_web.pdf. Viitattu 7.1.2018.
- Karolson, Kristian Bent, Holm, Anders ja Breen, Richard. 2012. Comparing regression coefficients between same-sample nested models using Logit and Probit: A new method. *Sociological Methodology* 42:1, 286–313.
- Karvonen, Lauri. 2014. *Parties, governments and voters in Finland: Politics under fundamental societal transformation*. Colchester: ECPR Press.
- Karvonen, Lauri, Paloheimo, Heikki ja Raunio, Tapio. 2016. Introduction: Finland 1970–2015. A transformed political landscape. Teoksessa Lauri Karvonen, Heikki Paloheimo ja Tapio Raunio (toim.), *The changing balance of political power in Finland*. Tukholma: Santérus Academic Press, 9–30.
- Katz, Richard S. 2013. Intra-party democracy would arrest party decline? Teoksessa William P. Cross ja Richard S. Katz. (toim.), *The challenges of intra-party democracy*. Oxford: Oxford University Press, 49–64.
- Kestilä-Kekkonen, Elina ja Söderlund, Peter. 2014. Party, leader or candidate? Dissecting the right-wing populist vote in Finland. *European Political Science Review* 6:4, 641–662.
- Kitschelt, Herbert. 1995. *The radical right in Western Europe: A comparative analysis*. Michigan: The University of Michigan Press.
- Kitschelt, Herbert ja Rehm, Philipp. 2014. Occupations as a site of political preference formation. *Comparative Political Studies* 47:12, 1670–1706.
- Knutsen, Oddbjørn. 2017. *Social structure, value orientations and party choice in Western Europe*. London: Palgrave Macmillan.
- Koiranen, Ilkka, Aki Koivula, Arttu Saarinen ja Räsänen, Pekka. 2017. *Puolueiden rakenteet ja jäsenistön verkostot*. Helsinki: Kunnallisalan kehittämissektori.
- Leiufrud, Håkon, Ivano Bison ja Jensberg, Heidi. 2005. *Social class in Europe: European Social Survey 2002/3*. Trondheim: NTNU Social Research Ltd.
- Lijphart, Arend. 1999. *Patters of democracy: Government Forms and performance in thirty-six countries*. New Haven: Yale University Press.
- Lipset, Seymour Martin. 2001. Cleavages, parties and democracy. Teoksessa Lauri Karvonen ja Stein Kuhnle (toim.), *Party systems and voter alignments revisited*. London and New York: Routledge, 3–10.
- Lubbers, Marcel ja Güveli, Ayse. 2007. Voting LPF: Stratification and the varying importance of attitudes. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties* 17:1, 21–47.
- Lucassen, Geertje ja Lubbers, Marcel. 2012. Who fears what? Explaining far-right-wing preference in Europe by distinguishing perceived cultural and economic ethnic threats. *Comparative Political Studies* 45:5, 547–574.
- Mudde, Cas. 2004. The populist Zeitgeist. *Government and Opposition* 39:4, 542–563.
- Mudde, Cas. 2007. *Populist radical right parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mudde, Cas. 2014. Fighting the system? Populist radical right parties and party system change. *Party Politics* 20:2, 217–226.
- Niemi, Mari K., Raunio, Tapio ja Ruostetsaari, Ilkka. 2017. Poliittinen järjestelmä muuttuneessa toimintaympäristössä. Teoksessa Mari K. Niemi, Tapio Raunio ja Ilkka Ruostetsaari (toim.), *Poliittinen valta Suomessa*. Tampere: Vastapaino, 9–30.
- Oesch, Daniel. 2008. The changing shape of class voting: An individual-level analysis of party support in Britain, Germany and Switzerland. *European Societies* 10:3, 329–355.
- Oesch, Daniel. 2012. The class basis of the cleavage between the New Left and the radical right: An analysis for Austria, Denmark, Norway and Switzerland. Teoksessa Jens Rydgren (toim.), *Class Politics and the Radical Right*. London: Routledge, 31–51.
- Oesch, Daniel ja Rennwald, Line. 2018. Electoral competition in Europe's new tripolar political space: Class voting for the left, centre-right and radical right. *European Journal of Political Research* (January), 1–25. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1475-6765.12259/full>. Viitattu 1.3.2018.
- Paloheimo, Heikki. 2008. Ideologiat ja ristiriitauttoavuudet. Teoksessa Heikki Paloheimo ja Tapio Raunio (toim.), *Suomen puolueet ja puoluejärjestelmä*. Helsinki: WSOY, 27–60.
- Paloheimo, Heikki. 2014. Poliittikan pitkät syklit ja poliittisen kentän uusjako. *Politiikka* 56:1, 15–28.
- Paloheimo, Heikki ja Raunio, Tapio. 2008. Puolueiden rooli ja tehtävät demokratiassa. Heikki Paloheimo ja Tapio Raunio (toim.), *Teoksessa Suomen puolueet ja puoluejärjestelmä*. Helsinki: WSOY, 11–25.
- Palonen, Emilia ja Saresma, Tuija. 2017. Perussuomalaiset ja populistinen retoriikka. Teoksessa Emilia Palonen ja Tuija Saresma (toim.), *Jätkät & jytkyt: Perussuomalaiset ja populismin retoriikka*. Tampere: Vastapaino, 13–44.
- Pernaa, Ville, Hatakka, Niko, Niemi, Mari K., Pitkänen, Ville, Railo, Erkka ja Välimäki, Ville. 2012. Median vaaliagenda ja jytky. Teoksessa Ville Pernaa ja Erkka Railo (toim.), *Jytky. Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus*. Turku: Kirja-Aurora, 396–410.
- Pesonen, Pertti ja Borg, Sami. 2005. Eduskuntavaalit 2003. Teoksessa Heikki Paloheimo (toim.), *Vaalit ja demokratia Suomessa*. Helsinki: WSOY, 28–46.
- Rahkonen, Juho. 2011. Perussuomalaisten ruumiinavaus: Onko työväen protestipuolueen kannatus saavuttanut vielä ylärajaansa? *Yhteiskuntapolitiikka* 76:4, 425–435.
- Rinne, Risto, Silvennoinen, Heikki, Karalahti, Mira ja Varjo, Janne. 2015. Kouluvalinta keskiluokan hankkeena. Keskiluokan fraktioiden eriytyvät valinnat ja asenteet. Teoksessa Piia Sepänen, Mira Kalalahti, Risto Rinne ja Hannu Simola (toim.), *Lohkoutuva peruskoulu. Perheiden kouluvalinnat, yhteiskuntaluokat ja koulutuspolitiikka*. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura, 401–436.
- Rokkan, Stein. 1968. Norway: Numerical democracy and corporate pluralism. Teoksessa Robert A. Dahl (toim.), *Political oppositions in Western democracies*. New Haven: Yale University Press, 70–115.
- Rooduijn, Matthijs. 2016. Closing the gap? A comparison of voters for radical right-wing populist parties over time. Teoksessa Tjitske Akkerman, Sarah L. de Lange ja Matthijs Rooduijn (toim.), *Radical right-wing populist parties in Western Europe*. London: Routledge, 53–69.
- Ruostetsaari, Ilkka. 2011. Populistiset piirteet vennamolais-siinilaisen puolueen ohjelmassa. Teoksessa Matti Wiberg (toim.), *Populismi: kriittinen arvio*. Helsinki: Edita, 94–146.

- Saarinen, Arttu, Koivula, Aki, Koiranen, Ilkka, Sivonen, Jukka. 2018. Kolmijaosta hienojakoisempiin eroihin? Tarkastelussa kuuden suurimman eduskuntapuolueen jäsenistön ammattirakenteet. *Yhteiskuntapolitiikka* 83:2, 132–146.
- Söderlund, Peter. 2015. Kannastaan epävarmat ja liikkuvat ääntäjät. Teoksessa Kimmo Grönlund ja Hanna Wass (toim.), *Poliittisen osallistumisen eriytyminen. Eduskuntavaalitutkimus 2015*. Helsinki: Oikeusministeriö, 343–356.
- Taggart, Paul. 2017. Populism in Western Europe. Teoksessa Cristóbal Rovira Kaltwasser, Paul A. Taggart, Paulina Ochoa Espejo ja Pierre Ostiguy (toim.), *The Oxford Handbook of Populism*. Oxford: Oxford University Press, 248–263.
- Therborn, Göran. 1995. *European modernity and beyond: The trajectory of European societies 1945–2000*. Lontoo: SAGE.
- Tilastokeskus. 2015. Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat. Helsinki. <http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/> Viitattu 16.5.2018.
- Vaalitutkimusportaali. 2016. Puolueiden jäsenmäärien kehitys (ilmoitetut jäsenrekisteritiedot). http://www.vaalitutkimus.fi/fi/kiinnittyminen/puolueiden_jasenmaarien_kehitys.html Viitattu 21.5.2018.
- Weeden, Kim A. ja Grusky, David B. 2012. The three worlds of inequality. *American Journal of Sociology* 117:6, 1723–1785.
- Westinen, Jussi. 2013. True Finns: A shock for stability? Testing the persistence of electoral geography in volatile elections. *Scandinavian Political Studies* 37:2, 123–148.
- Westinen, Jussi. 2015. Cleavages in contemporary Finland: A study on party-voter ties. Turku: Åbo Akademi University Press.
- Westinen, Jussi. 2016. Puoluevalinta Suomessa 2000-luvulla. Teoksessa Kimmo Grönlund ja Hanna Wass (toim.), *Poliittisen osallistumisen eriytyminen. Eduskuntavaalitutkimus 2015*. Helsinki: Oikeusministeriö, 249–272.
- Ylä-Anttila, Tuukka. 2017. Familiarity as a tool of populism: Political appropriation of shared experiences and the case of Suuvirsi. *Acta Sociologica* 60:4, 342–357.

Liitetaulukko 1. Taustamuuttujien kuvailevat tiedot

Muuttujat		n	M (SD)	Puuttuvat %
Ikä		8339	48,0 (19,0)	0,0
			%	
Sukupuoli	Miehiä	4142	49,7	0,0
	Naisia	4197	50,3	
Pääasiallinen toimi	Töissä	4173	50,0	0,1
	Opiskelemassa	934	11,2	
	Eläkkeellä	2412	30,0	
	Työttömänä	515	6,2	
	Muu	299	3,6	
Taloudellinen tilanne*	Elää mukavasti	1842	22,2	0,6
	Tulee toimeen	5297	63,9	
	On vaikeuksia tulla toimeen	868	10,5	
	Hyvin vaikea tulla toimeen	281	3,4	

*Alkuperäinen kysymys: "Mikä seuraavista kuvauksista on lähimpänä sitä, minkälaiset kotitaloutesi tulot ovat tällä hetkellä?"